

Crna Gora

DECENIJA
OBNOVE
NEZAVISNOSTI
HILJADU GODINA
DRŽAVNOSTI
2016

Da je vječna Crna Gora

MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO I TELEKOMUNIKACIJE

INFORMACIJA

o programu Evropske Unije
Interoperabilna rješenja za javne administracije, privredu i građane EU
ISA²

Podgorica, jul 2016. godine

Uvodne napomene

Prekogranična interoperabilnost dobija sve veći značaj u daljem razvoju javne administracije.

Zemlje članice EU ulažu u razvoj novih elektronskih servisa i ICT infrastrukturu, kako bi građanima i privredi omogućili što efikasniju komunikaciju sa javnom administracijom. Međutim, nije više dovoljno težiti ostvarivanju interoperabilnih elektronskih javnih servisa na nacionalnom i lokalnom nivou. Neophodno je da građani i kompanije mogu da obavljaju svoje poslove širom EU te da mogu da koriste elektronske servise svoje i drugih javnih administracija unutar EU. Time postaje neophodno da javne administracije elektronski komuniciraju i između sebe. Drugim riječima, postaje neophodno da se kreiraju prekogranični elektronski servisi koji zahtijevaju visok nivo ne samo međusektorske već i prekogranične interoperabilnosti. To podrazumijeva i dogradnju pravne regulative na nacionalnom nivou, u potpunosti usklađene sa odgovarajućom regulativom EU koja se odnosi na interoperabilna rješenja ISA² programa.

ISA² program je novi, aktuelni program u nizu programa koje je Evropska komisija pokrenula na istom strateškom pravcu još od 1995. godine:

- IDA (*Interchange of Data between Administrations*), 1995–1999

Program razmjene podataka između javnih administracija, koji je imao za cilj razvoj transevropskih mreža za razmjenu podataka između zemalja članica i EU institucija.

- IDA II, 1999 – 2004

Program za podršku razvoju servisa elektronske uprave za kompanije i građane EU.

- IDABC (*Interoperable Delivery of European eGovernment Services to public Administrations, Business and Citizens*), 2005-2009

Program razvoja evropskih elektronskih servisa za javne administracije, privredu i građane EU.

- ISA (*Interoperability Solutions for European public Administrations*), 2010–2015.

Program razvoja interoperabilnih rješenja za javne administracije EU zemalja članica. Ovaj program je završen zaključno sa 2015. godinom, dok će se projekti koji su već ugovoreni sprovoditi i u toku 2016. godine.

- **ISA² program** – nastavak podrške razvoju interoperabilnih digitalnih rješenja za javne administracije EU, za period 2016 – 2020 .

Osnovne informacije o ISA² programu

Evropska komisija je u junu 2014. godine usvojila predlog novog programa za podršku interoperabilnim rješenjima za javne administracije EU, privredu i građane (*Interoperability Solutions for European Public Administrations, Businesses and Citizens - ISA²*), čiji je generalni cilj postizanje pune interoperabilnosti između različitih IT sistema kojima se obezbjeđuju elektronski javni servisi, kako u zemljama članicama, tako i na nivou EU. Aktivnosti planirane u ISA² programu predstavljaju nastavak postojećeg ISA programa. Zemlje kandidati za članstvo u EU imaju pravo učešća u ISA² programu.

Interoperabilnost, elektronska uprava i otvoreni podaci predstavljaju osnove za dalju modernizaciju javne uprave i povećanje efikasnosti i kvaliteta javnih usluga. Pri tome, najveću moguću važnost dobijaju prekogranične elektronske javne usluge. Ove usluge se, između ostalog, tiču usluga unutrašnjeg tržišta, životne sredine, unutrašnjih poslova, carine i poreza, zdravstva, elektronskog identiteta i javnih nabavki.

Evropska komisija smatra da buduće elektronske javne usluge *'moraju da budu otvorenije i da po automatizmu moraju da imaju prekogranični karakter'* (Gertrud Ingestad, v.d. gen.dir. Direktorata za Informatiku - DG DIGIT). *'Prekogranična interoperabilnost predstavlja osnov za dalji razvoj kvalitetnih elektronskih javnih usluga, bez kojih nije moguće ostvariti jedinstveno digitalno tržište'* (Andrus Ansip, potpredsjednik Evropske komisije za jedinstveno digitalno tržište).

ISA² program, sa razvojem standardizovanih interoperabilnih rješenja, upravo pruža neposrednu podršku razvoju prekogranične interoperabilnosti i prekograničnih servisa i daje suštinski doprinos jedinstvenom digitalnom tržištu!

Fokus ISA² programa će biti stavljen na realizaciju sljedećih aktivnosti:

- Evaluacija, unapređenje, nadogradnja i ponovna upotreba postojećih prekograničnih rješenja;
- Razvoj novih rješenja za prekograničnu interoperabilnost i promocija istih;
- Evaluacija i procjena uticaja predložene i usvojene EU regulative na ICT;
- Identifikovanje pravnih praznina koje onemogućavaju postizanje interoperabilnosti između javnih administracija;
- Razvoj, održavanje i unapređenje referentne evropske arhitekture interoperabilnosti;
- Razvoj i održavanje tzv. Kartografije evropske interoperabilnosti. Ovim instrumentom će se omogućiti prepoznavanje dobrih rješenja interoperabilnosti, ali i prepoznati mjesta gdje je neophodna dodatna intervencija;

- Procjena, ažuriranje i promovisanje postojećih specifikacija i standarda, kao i razvoj novih. Ova aktivnost će se realizovati u saradnji sa evropskim i međunarodnim institucijama za standardizaciju; i
- Razvoj mehanizama za mjerenje efekata interoperabilnosti.

Rješenja razvijana kroz ovaj program će ne samo smanjiti tzv “vrijeme čekanja” prilikom komuniciranja sa administracijom, već će i omogućiti interkonektivnost odnosno automatizaciju prekograničnih transakcija a bez toga nema jedinstvenog digitalnog tržišta.

Ekonomski doprinos programa se može vidjeti najprije kroz funkcionisanje unutrašnjeg tržišta EU: prema grubim procjenama, uvođenjem elektronskog sistema javnih nabavki, EU je uštedjela cca 50 milijardi eura.

Ukupan budžet ISA² programa iznosi 131 milion eura (130.928.000€).

Učešće Crne Gore u ISA² Programu

Učešće u ISA² programu je otvoreno za svaku državu kandidata za članstvo EU, u skladu sa opštim principima i uslovima iz okvirnog sporazuma sklopljenog sa Evropskom Komisijom o njihovom učešću u programima Unije. Pri tome, Evropska Komisija kroz ISA² program ne finansira državu već finansira razvoj ISA² rješenja koja država preuzima ili koristi u cilju implementacije konkretnih projekata.

Spremnost da se učestvuje u programima Unije pokazuje zrelost zemlje u procesu EU integracija i omogućava bliže upoznavanje sa politikama i načelima funkcionisanja EU.

Učešće u ovom programu značiće i korak više u pripremi javne administracije u dijelu ICT-a, posebno u dijelu interoperabilnosti i interkonektivnosti informacionih sistema crnogorske administracije.

Konkretno, korist pridruživanja Crne Gore ovom programu je u sledećem:

- Crna Gora dobija na raspolaganje standardizovana semantička sredstva za veći nivo interoperabilnosti IT sistema;
- Crna Gora može da preuzme konkretna interoperabilna softverska rješenja koja su u osnovi otvorena i prekogranična;
- mogućnost da crnogorske IT kompanije učestvuju na tenderima koji se sprovode u okviru ISA² programa;
- besplatna tehnička podrška.

Ovom programu se pristupa potpisivanjem Sporazuma o učešću države u Programu (*Agreement for the participation*), prethodno referenciranog kao Memorandum o razumijevanju između države korisnice programa i EU. Prema informacijama iz resornog direktorata Evropske Komisije (Direktorat za informatiku - DG DIGIT), nacrt ovog dokumenta je tipski dokument i sadrži sve neophodne elemente, između ostalog i proračun godišnje naknade za učešće u programu.

Za sada nije definisan tačan iznos naknade učešća u programu, već bi se iznos definisao prilikom pripreme Sporazuma o učešću države u Programu (Memoranduma o razumijevanju). Prema formuli po kojoj se obračunava „ulaznica“ odnosno članarina države za prvu godinu,

$$\text{entry ticket} = \text{ISA}^2_{\text{budžet}} \times \text{GDP}_{\text{države}} / (\text{GDP}_{\text{EU}} + \text{GDP}_{\text{države}})$$

proizilazi da bi iznos članarine za prvu godinu iznosio ne više od 30.000 €.

Napominjemo da će se tačan iznos izračunati na osnovu javnih podataka o BDP-u, prilikom konačnog pristupanja Programu.

Važno je napomenuti da Crna Gora, kao kandidat za članstvo, može zahtijevati kroz IPA-u ko-finsiranje do 90% od iznosa članarine za prvu godinu. Ovaj IPA doprinos bi se nakon toga iz godine u godinu smanjivao. Stav EK je da članarina treba da bude definisana po pristupačnoj i fer osnovi.

Nakon pristupanja programu, Crna Gora će moći da koristi niz softverskih rješenja koja uz manja prilagođavanja može da koristi javna administracija. Pored ovoga, aktivnom participacijom u programu, Crna Gora će biti u mogućnosti da u određenoj mjeri daje predloge na dalji razvoj ISA² programa.

U Crnoj Gori već postoje opravdane potrebe da se pridruži ovom programu, od njegovog početka. U Crnoj Gori, dostupnost prekograničnih usluga i dalje predstavlja prepreku za razvoj elektronske uprave. Procenat prekograničnih usluga je i dalje značajno niži od nacionalnih usluga zemalja članica. Posebno je aktuelna potreba Ministarstva unutrašnjih poslova, u okviru svojih projekata, za bezbjednim komunikacionim linkom sTesta, koji je dio ISA² interoperabilnih rješenja.

sTesta i potrebe Ministarstva unutrašnjih poslova

sTesta je visoko pouzdana MPLS *backbone* mreža (poput MIPnet-a), koja se uspostavlja posredstvom telekomunikacionih opretera i na kojoj nema Interneta. sTesta mreža je namijenjena za prenos povjerljivih informacija, označenih sa nekim stepenom tajnosti između institucija nadležnih za unutrašnje poslove (poput MUP-a), agencija za nacionalnu bezbjednost i sudskih institucija, kako na nacionalnom nivou tako i između zemalja članica

i/ili sa evropskim institucijama. sTESTA, takođe služi i za visoko bezbjedan prenos nezaštićenih informacija. Države članice EU već koriste ovu mrežu. sTesta mrežom upravlja Evropska komisija (DG DIGIT).

Ministarstvo unutrašnjih poslova, u okviru *twinning* projekta „Podrška usvajanju pravne tekovine Šengena“ („*Support to the adoption of Schengen Acquis*“), koji sprovodi u saradnji sa kolegama iz Austrije i Slovenije, pokušava da uspostavi tehničke preduslove za uvezivanje i međusobne provjere DNK baza podataka između Austrije, Slovenije i Crne Gore. Prema informacijama koje smo dobili od predstavnika MUP-a, troškovi uspostavljanja bezbjednog komunikacionog linka sTESTA (koji se u EU koristi za ove potrebe) nesrazmjerno su skupi za nas u ovoj fazi (oko 80.000€ instalacijai krypto-oprema + 21.000€ mjesečno održavanje (nadoknada) za korišćenje linka kapaciteta 10Mb/s). Međutim, ukoliko Crna Gora pristupi ISA² programu, ovih troškova nema. Dakle, ovaj projekat sam opravdava ulaganja u vidu članarine (do 30.000€) s obzirom da su troškovi ovog projekta u prvoj godini preko 320.000€ a svake naredne preko 240.000€.

Predlog zaključaka

- Vlada Crne Gore je razmotrila i usvojila Informaciju o o programu Evropske Unije - Interoperabilna rješenja za javne administracije, privredu i građane EU (ISA2).
- Zadužuje se Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije da nastavi sa daljim aktivnostima u cilju pristupanja programu ISA2.